

Nr 775

Av herr Sköld, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 165, angående åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område m. m.

Ovissheten om verkningarna av det nya systemet för prisreglerande åtgärder på jordbrukets område har medfört att detta blivit åtskilligt tillkrånglat och svåröverskådligt. Man får hoppas att erfarenheterna under den stundande treårsperioden skall möjliggöra en betydande förenkling. Det bör nämligen vara ganska självklart att om alla de olika säkerhetsåtgärderna och spärrarna i praktiken visar sig obehövligen de också mönstras ut när systemet på nytt skall överses. Varken samhället eller jordbrukets utövare kan ha fördel av att upprätthålla krångel för dess egen skull. Man kan givetvis förutsätta att erfarenheterna utnyttjas vid den översyn av prissystemet som får ske innan överenskommelse 1959 träffas om ett nytt avtal mellan det allmänna och jordbrukets organisationer.

Nu finns det emellertid i det nya prisregleringssystemet åtskilligt av invecklade företeelser som endast i ringa mån har inverkan på behovet av stöd åt jordbruksnäringen eller av erforderlig kontroll från det allmännas sida. Det mest framträdande exemplet härpå är den s. k. fettregleringen. Den form denna reglering fått i Kungl. Maj:ts föreliggande proposition ter sig i sina huvuddrag på följande sätt. Allt fett belägges med en fast importavgift av 30 öre per kg. Därtill kommer en ytterligare importavgift på margarin med 25 öre. Margarinfabrikanterna ålägges skyldighet att inblanda 35 procent svensk rapsolja i margarinet. Alla företag som använder fett för sin tillverkning skall erlægga en rörlig regleringsavgift som står i visst förhållande till världsmarknadspriset på margarinråvaror. Å andra sidan skall företag som använder fett för framställning av tekniska varor få ett regleringsbidrag som är lika med regleringsavgiften. Att märka är att regleringsavgift och regleringsbidrag skall utgå på både inhemskt och importerat fett. Regleringsbidraget är sålunda lika med restitution.

Det förekommer alltså och skall även enligt det nya systemet förekomma ett vidsträckt restitutionsförfarande. Hittills har omfattningen varit ungefär denna. Efter ansökan i varje särskilt fall har efter individuell prövning varje månad restitution beviljats 400 företag. Varje kvartal har detsamma förekommit för 300 apotek. Årligen har utbetalats bortemot 30 miljoner kronor i 6 000 poster. Det ligger i sakens natur att det här är

fråga om en väldig apparat. Företagen måste ha särskild bokföring för att kunna styrka sina krav och måste upprätthålla en vidlyftig skriftväxling med jordbruksnämnden. Denna myndighet å andra sidan har fått vara försedd med en omfattande gransknings- och kontrollorganisation. Hur noggrann prövning och kontroll än varit har säkerligen något exakt resultat inte kunnat vinnas. Särskilt i fråga om regleringsbidraget för inhemskt slakterifett har svårigheterna varit stora. Det har t. o. m. påståtts att tidvis den tekniska industrien erhållit detta fett gratis, ja, ibland fått pengar till. Vilken sanning det kan ligga i detta påstående undandrar sig mitt bedömande. Men att förfarandet är otillfredsställande ur kameral synpunkt kan inte bestridas.

Att inte denna form av fettreglering kan vara till det allmännas fördel är säkert. Men det kan frågas om den innebär en nödvändighet för tillförsäkrandet åt jordbrukets utövare av det överenskomna stödet. Man kan tvivla på detta. För jordbrukets del är vad som fordras, att avsedda priser erhålles för smör, oljefrön och slakterifett. Härför erfordras skydd för konkurrens utifrån, en lämplig relation mellan priserna på smör och margarin och avsättningsgaranti för en viss mängd vegetabilisk olja av inhemskt ursprung. Följande ändrade ordning skulle t. ex. kunna tillämpas. För importskyddet kan givetvis såsom nu föreslås användas importavgifter, för reglering av prisförhållandet mellan smör och margarin en accis, som även efter fettnnehållet kunde läggas på andra fetthaltiga livsmedel. Avsättningen av inhemsk olja kunde tryggas såsom föreslås med inblandningstvång. Accis skulle följaktligen inte läggas på den tekniska industriens produkter. Restitution skulle därför inte behöva förekomma annat än vid export av varor för vilka avgift och accis erlagts. Givetvis kom följderna att bli att den tekniska industrien belastades med importavgifterna på de varor som försålles för konsumtion här i landet. Skulle detta inte låta sig göra på grund av tullsatsernas avvägning i fråga om färdigprodukterna borde justeringen ske här.

En dylik omläggning av fettregleringen som inte berör produktprisernas höjd utan är av rent teknisk natur skulle lika bra som den föreslagna metoden utgöra skydd för jordbrukets utövare. Den skulle bli till fördel för det allmänna och den tekniska industrien — i den mån man inte tänker på orättmätiga fördelar av den nuvarande regleringens otymplighet — och den skulle inte öka trycket på konsumenterna. Kanske säger man att den skulle vara till nackdel för margarinindustrien därigenom att omsättningen kom att sjunka något. Större möjligheter skulle möjligen uppkomma för konsumenterna att ersätta margarin med accisfria oljor och annat fett. Men detta kan väl uppvägas av den omsättningsökning som inträffat senare år.

Förevarande proposition nr 165, som föreslår ovan kritiserade form för fettregleringen, bygger på en överenskommelse mellan jordbruksnämnden och jordbruksorganisationerna. Nämnda fettregleringssystem utgör en del av denna överenskommelse. Propositionens förslag torde därför få godtagas för nästa treårsperiod. Men före utgången av denna bör en utredning ha verkställts i syfte att förenkla fettregleringen och i främsta rummet att avskaffa all avgiftsrestitution utom för export.

Med stöd av det anförda hemställas,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att vid den översyn av jordbrukets prissystem som bör ske innan ny överenskommelse härom träffas 1959 även utredning sker av möjligheterna att åstadkomma en genomgripande förenkling av fettregleringen.

Stockholm den 8 maj 1956

P. Edvin Sköld
